

MENIGHETSBLADET

Berg, Rokke, Halden, Asak, Tistedal, Idd og Enningdalen menighet

Nr. 2 | 35. årgang | Oktober 2021

Levende steiner

Langs Iddefjorden ser vi sporene etter steinhoggervirksomhet. Flere tusen arbeidere har gjennom generasjoner brukt sine krefter og sitt verktøy for å hogge løs store steinblokker. Vi ser kaianlegg som er bygget opp for å frakte steinblokker med båter, og vi ser store steinrøyser med stein som ble liggende igjen. Vi kan bare ane hvor mye arbeid og slit dette må ha vært, og for kommende generasjoner er det verdifull kunnskap å sette seg inn i hvordan livet var for steinhoggerfamiliene.

Steiner kan settes sammen til de flotteste byggverk. Reiser vi til et land som Hellas, kan vi se tempelbygninger som stod der også på den tiden da det nye testamente ble skrevet. Selv om den nye kristne bevegelsen som vokste fram fikk sine kirker av stein etter en tid, var den først og fremst et fellesskap av personer som hadde kommet til tro på Jesus Kristus. Flere av bibelens forfattere omtaler dette nye fellesskapet som levende steiner som sammen danner et byggverk, med Jesus Kristus som hjørnestein. I datidens byggetradisjon ga hjørnesteinen bygningen retning og stabilitet. Hjørnesteinen kunne også stikke litt ut og bli

til en «snublestein» som skapte irritasjon for den som skulle raskt forbi et hushjørne. Jesus omtales også som hjørnestein og snublestein. Et budskap om tilgivelse og nåde har en irriterende side for den som mener at han ikke trenger å bli tilgitt. For Paulus og Peter som skriver sine brev, er det først og fremst et positivt bilde. Den betydning Jesus har kan knapt overdrives, og for de første kristne skulle det bety at de ikke ville kalle keiseren i Roma for «Herre». Trodde de på Jesus Kristus som Guds sønn, var det ingen som kunne likestilles med ham, og det skulle føre til motstand og forfølgelse.

«Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, med Kristus Jesus selv som hjørnesteinen. Han holder hele bygningen sammen, så den vokser til et hellig tempel i Herren, og i ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.» skriver Paulus (Ef.2,20–22). Et hus har en grunnmur som må hvile på stabile masser. Det er et velkjent tema også i Halden der enkelte bygg er satt opp på mer usikker grunn. Det gjelder også gamle kirker som er bygget på sandgrunn og leire. Men kirkens grunnvoll er

først og fremst en åndelig størrelse, den bygger på det Jesus og disiplene som de første øyenvitnene lærte oss.

Peter skriver også i sitt første brev om det kristne fellesskapet som et byggverk. «Kom til ham, den levende steinen, som ble vraket av mennesker, men er utvalgt og dyrebar for Gud, 5 og bli selv levende steiner som bygges opp til et åndelig hus! (1. Peter 2,4–5)

Det er ikke rart om slik bilder kan virke fremmede etter et par tusen år. Samtidig har det blitt en del av språket å snakke om «hjørnesteinsbedrifter» i samfunnet, eller si at vi får «bygge stein på stein» når vi synes det går litt langsomt framover. I et bygg er også de små steinene viktige, og i den kristne menighet er alle viktige som levende steiner. Når barn og ungdommer kommer sammen i kirken kan det også bli livlig, og nå når vi holder på med utsatte konfirmasjoner er det også fest og glede for ungdommer som skal feires. En kirke er altså ikke først og fremst en bygning av stein, men et fellesskap av levende steiner!

TEKST OG FOTO: KJELL HALVARD FLØ, SOGNEPREST

MENIGHETSBLADET

Utgis av Den norske kirkes menigheter i Halden kommune.

I redaksjonen:

Ansvarlig redaktør: Unni E.B. Nøding
E-post: unninoding@halden.net
Redaksjonen: Liv Hauge Johansen, Inger Lise Skauge, Anne-Marie Ulseth, Marte-Margrethe Akerbæk Klanderud.
Annonseansvarlig: Svein Ystehede, e-post: ystehede@gmail.com
Grafisk produksjon: Suveren Kommunikasjon AS, Halden
Opplag: 13.900. **Trykk:** Amedia

Gaver til Menighetsbladet:
Vipps 585397 eller bankkonto 1105 29 91848
Stoff til Menighetsbladet leveres på e-post til unninoding@halden.net

Kjære lesere

Velkommen til Menighetsbladets høstnummer. Endelig kan vi samles i kirker og menighetshus på en forsiktig måte, men dog samles. Konfirmasjonene er gjennomført i disse høstukene og drop-in-dåp er prøvet ut siden sist. Vi er takknemlig for de mulighetene til å samles om Ham som er Ordet og som har sagt at Han vil være midt iblant oss.

I dette nummeret har vi fokus på diakoni igjen. Diakoni er gresk og betyr tjeneste. Hva mener så kirken med dette? Visjonen er: «Guds kjærlighet til alle mennesker og alt det skapte, virkeliggjort gjennom liv og tjeneste.» Listen over oppgaver er lang: trosopplæring, gledesprederne, ungdom og utenforskap, institusjoner, sorg og omsorg, sjelesorg og enda en rekke tverrfaglige arenaer. Som dere ser har våre diakoner og menighetspedagoger mye å gjøre, så her er det plass til alle som vil gjøre en frivillig tjeneste i tillegg.

Velkommen til fellesskap og tjeneste!

Unni E. B. Nøding, red.

Rettelse

Andakten på første side av påske-nummeret, 1/2021, ble skrevet av Sigvald Steilbu, kapellan. Vi beklager at hans navn falt ut i trykken.

Neste nummer

Siste frist for innlevering av stoff til neste utgivelse er **5. november**. Neste nummer av Menighetsbladet trykkes **17. november**.

Velkommen til Drop-in-dåp lørdag 9. oktober

Vi vil igjen ønske velkommen til drop in-dåp i Immanuelkirken. Dette kan være kjærkomment dersom dåpen for deres nye barn blitt utsatt pga smittevernbestemmelser. Noen ønsker dåp fordi de også ønsker å konfirmeres. Andre igjen har et savn og et ønske om å bli døpt som har meldt seg gradvis gjennom livet.

Erfaringene viser at folk i alle aldre søker dåp på denne måten og at grunnene er ulike. Når man kommer, blir man skrevet i kirkens medlemsregister og får en samtale med prest. I dåpen blir det musikk og anledning til lystenning. Velkommen til drop in-dåp lørdag 9. oktober kl 11.00–14.00.

Drop-in-dåp

Lørdag 12.juni var vi – to prester, organist, administrativ ansvarlig, og 4 gode frivillige medhjelpere – spente og åpne for noe som ikke hadde skjedd før på denne måten: Drop-in-dåp i Immanuelskirken.

REIDAR
FINSÅDAL
TEKST

KRISTIN
BAKKEVIG
TEKST

Vi fikk oppleve en meningsfull formiddag, og fem personer mellom 11 og 77, fikk oppleve å bli døpt denne formiddagen.

«Drop-in-dåp» – ordet er egentlig en selvmotsigelse, og svarer ikke til realitetene. For det vi opplevde, var at dere som kom, hadde tenkt over dette, og visste hva dere ville. Det var ikke et spontant «stikk-innom», men et veloverveid ønske, og en mulighet som ble gitt fra kirkens side og grepet av dere.

Dåpen er en symbolhandling – som er så mye mer enn et symbol. Den er et sakrament der Guds nåde

formidles gjennom konkrete og synlige tegn – så det er til å ta vare på og vite: Dette har skjedd! Vannet, korstegnet, orda om Guds kjærlighet; vi tror det er noe som kan gi hjelp til å ta vare på i hjertet, også i tider med tvil og vanskeligheter: Jeg er et menneske, merket med Guds nåde, og inneslutta i hans barmhjertighet. Det sanneste om meg, er at jeg er skapt og elsket, tatt hånd om gitt et evig håp – selv om jeg ikke forstår. Dåpen er og blir et mysterium, gitt oss til hjelp for vår tro. Og bildene som ble tatt ved døpefonten eller lysgloben etter dåpen, de kan fortelle dette: Det har skjedd noe stort!

Det er ikke til å stikke under en stol at det var en

Det er Berit Øksnes og Sigvald Lorentsen Steilbu som er prester på drop in-dåp i Immanuelkirken lørdag 9. oktober.

viss motstand hos oss som var prester denne dagen. Ikke mot å døpe! Men kanskje mot å ta denne handlingen ut av det store fellesskapet hvor den hører hjemme: Menighetens gudstjeneste. Og fremdeles mener vi at det er der den hører hjemme, når det er mulig.

Men dere som ble døpt i Immanuelskirken denne jundagen, fikk høre, og vet, at den lokale kirken og den verdensvide kirken, er den tilhørigheten som dere nå har. I det fellesskapet skal dere alltid kunne kjenne og vite at dere hører til. Og det fellesskapet, menigheten, må alltid utfordres til å åpne for alle som kommer – så det kjenns:

Her er det rom!

Jundagen var vakker, både utafor og inni kirken denne dagen. God kaffe, saft og bakst ønsket velkommen. Musikken fra flygelet ga ro og høytid. Samtalene i sakristiet med de enkelte før dåpen var meningsfull. Og vi tror at Guds hellige Ånd var der – med nåde og håp!

Så var det nok blant annet pandemisituasjonen som var grunnen til at noen av oss syntes dette var viktig å bidra til og åpne for. Men vi ønsker også inderlig at kirkene våre, og gudstjenestene der, skal føles åpne nok til å ta kontakt – også en vanlig søndag.

En varm takk til Hilde og Reidar!

Det er mennesker jeg husker, det er mennesket det gjelder, istemmer de begge, vårt kjære prestepar i kor. Jeg tror det må bli hovedmotivet for denne lille avskjedshilsenen.

Vi sitter i deres lyse, vakre stue i huset i Fiskeklevveien, tidligere en gammel ferdselsåre mellom Hovsfjellet på Idd og Eskeviken langt der nede ved fjorden. Enda en liten parallell til deres virke, Hilde som sykepleier og diakon, Reidar som sogneprest i Idd og Enningdalen. Grensene for deres virke har vært vide,

høyt oppe og langt nede og det vide slettelandskapet imellom.

Både Hilde og Reidar er enig i at sorg og sorgarbeid er en viktig del av tjenesten. Den norske kirke har en stor oppgave i samfunnet når presten må rykke ut med dødsbudskap. Den enkelte er tildelt beredskap for store geografiske områder etter en turnus. Dette er noe vi andre knapt tenker på. Videre medfører begravelser samtaler og omsorg både før og etter. Tenker vi over hvor viktig dette sorgarbeidet er?

Er vi takknemlig for det? Jeg tror mange er det.

Hilde var diakonutdannet og kunne gå rett inn i Kari Sol Tveters tjeneste for Idd og Halden. I årene 2010–14 fullførte hun sin master i diakoni. Nå gir hun tjenesten videre til diakon Anne-Kirsti Ulseth, som får en fint utformet og omfattende plan for diakonien i Idd og Halden i hende. Nå venter en ny fase i livet, med mer tid til de tre døtrene og barnebarna. Nok en velsignet tjeneste.

Reidar forteller at han for 48 år siden fikk en klar oppfordring fra Bibelens Gud om å bli prest. Selv hadde han interesser innen realfag og arkitektur, men Gud viste ham en annen vei. Han samtykket i å ta et prøveår på Menighetsfakultetet og så seg

siden ikke tilbake! Det var prest han skulle bli og han ble glad i tjenesten sin. Og det merker vi som hører ham i kirken.

Dessuten har han et varmt hjerte for konfirmantene og formidler levdt liv til dem. Til de helt små beskriver han også Gudsriket. En tre-åring trodde lenge at Reidar var Gud når han fortalte barna om påskens under. Vi kan smile av det, men barnet husker det selv veldig godt!

Kjære Hilde og Reidar, vi er så takknemlig for den store innsatsen deres. Vi er glade for at dere fortsatt bor blant oss her på Idd og vi ønsker dere en givende og fredelig tilværelse som pensjonister. «Hvil i Herrens nåde», den er over dere.

UNNI E.B. NØDING, RED.

Bidrag til Menighetsbladet

Styret for Menighetsbladet er takknemlig for at vi fortsatt kan utgi bladet fire ganger i året, og vi håper at leserne – som vi – er fornøyde med innhold og utseende. Det er imidlertid ikke gratis å utgi bladet. Til tross for at vi er velsignet med dyktige bidragsytere og ivrige avisbud som stiller opp gratis for bladet, er det kostnader tilknyttet produksjon og trykk. Vi takker våre trofaste annonsører som bidrar til driften av bladet, men ønsker også du som privatperson å hjelpe til? **Du har mulighet til å bidra med en pengegave: VIPPS 585397 eller til kontonr 1105 29 91848.**

Tanker ved en milepæl

En felles avskjedshilsen fra Hilde og Reidar Finsådal

I forbindelse med at vi begge to – som diakon og sokneprest – denne høsten går over i pensjonistenes rekker har Menighetsbladet bedt oss komme med en avsluttende hilsen til alle leserne. Det gjør vi med glede!

**HILDE
FINSÅDAL**
TEKST

**REIDAR
FINSÅDAL**
TEKST

Høsten 2005 kom familien vår til Halden og 5. oktober startet Reidar i jobben som sokneprest på Idd (en stilling som et par år senere ble endret til sokneprest i Idd og Enningdalen). Da hadde han de siste 13,5 årene hatt tilsvarende stilling i Nissedal i Vest-Telemark, og før det vært residerende kapellan 6 år i Gloppen i Nordfjord. Til Nordfjord kom vi med to barn som var født i Oslo; Kristin og Hanne, mens minstejenta vår Ingrid ble født i Førde i løpet av årene på Vestlandet.

I Oslo var Reidar studentprest, mens Hilde både der og de andre stedene jobbet som sykepleier i hjemmesykepleie og på institusjoner, og med diverse oppgaver i frivillig menighetsliv. Her i Halden var hun de første årene sykepleier i kommunehelsetjenesten, men i 2011 ble drømmen hennes fra studietiden realisert da hun startet som diakon i Halden kirkelige fellesråd. I dag sier vi begge: Det har vært noen utrolig spennende og givende år! Tenk at tiden her i Halden skulle bli en så flott avslutning på arbeidslivet vårt!

I stillingene våre som sykepleier, diakon og prest har vi disse årene fått møte så mange ulike og flotte mennesker i alle aldre. De åpne og nære samtaler og treffene sitter nok i dag aller sterkest igjen i minnene våre.

Alt har på ingen måte alltid gått på skinner opp gjennom årene. Det har vært noen nedturer, sykemeldinger og kriser underveis som vi ikke trodde det ville være mulig å komme gjennom. Likevel sitter vi i dag aller mest igjen med en veldig sterk opplevelse av TAKKNEMLIGHET!

– Takknemlighet for å ha gått alle disse årene sammen med hverandre og med barna våre – men også med alle de menneskene vi har fått møte i byen og bygdene våre som har lært oss, og stadig lærer oss mer om livet! Mennesker i glede og sorg; dåpsforeldre, konfirmanter og brudepar, men også syke og ensomme og ikke minst alle dem som under ulike omstendigheter hadde mistet en av sine nærmeste...

Hilde og Reidar Finsådal.

(Foto: privat)

... babyene med mødre og fedre (og besteforeldre), i glede, men også med spenning framfor «ukjent framtid» på babysang...

... de flotte barna og familiene deres i barnekor og barneklubb, ... fellesskapet og gleden med den herlige gjengen i Gledessprederne...

... lærerike møter med flyktninger og mennesker med annen kulturell bagasje enn vår egen...

... mennesker i sårbarhet og krise, mennesker som turte å sette ord på det og som mestret nye situasjoner

... mennesker med helsesvikt og i møte med døden, stjerne-stunder med dem som var rammet av demens...

... kollegaer og frivillige i det kirkelige arbeidet i alle de flotte menighetene våre

... samarbeidet med ansatte og frivillige i kommune, lag og organisasjoner og mye mye mer...

Vi har (i tillegg til Hildes periode som sykepleier) hatt to ulike kirkelige stillinger som diakon og prest i lokalmiljøet her disse årene her i Halden. Men fokuset for oss begge har vært det samme; å stå til tjeneste. Eller for å uttrykke det med en utvidelse av ordene i Plan for diakoni for Den norske kirke:

Diakoni (og prestegjering) er kirkens omsorgstjeneste. Det er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

«En sentral side av det kristne

menneskesynet er at vi som mennesker er skapt i Guds bilde til å være medmennesker. Vi er utlevert til hverandre og er avhengige av hverandre og alt annet som lever. Ingen kan helt og holdent leve av seg selv eller for seg selv. Vi er skapt til å tjene hverandre, til å ha omsorg for hverandre. Som Jesus Kristus elsker oss, skal vi elske hverandre og utøve omsorg for hverandre. Samtidig er hele skaperverket avhengig av at menneskene tar sitt forvalteroppdrag på alvor. Med utgangspunkt i troen på Gud har vi ansvar for verden.»

I sommer feiret vi 40-årsbryllupsdag. Sånt blir det jo litt mimring av, og for oss dukket en av bryllupssangene våre opp igjen. Som nyutdannet prest og i starten av sykepleie og diakonstudiet, valgte vi nemlig salmen «Gud du er rik! Din godhet er stor, din miskunnhet tar ikke slutt...»

Vi hadde erfart det allerede da, og med tilbakeblikk 40 år senere, kan vi fortsatt si det samme!

I det siste verset står det:

Styrk da vår tro! Tenn håp i vårt sinn, fyll hjerte med kjærlighet varm!

Så gå vi frimodig i tjenesten inn i ly av din utstrakte arm.

Både som diakon og prest har livet for oss handlet om «tjeneste» – og det er noe annet enn et arbeidsforhold som kan avsluttes.

Tjeneste i Guds rike er noe en kan stå i hele livet, også når et arbeidsforhold er avsluttet. Og

så er det noe som følger med det: «Guds utstrakte arm!» Den er avgjørende i denne tjenesten!

Den utstakte armen har vi fått merke underveis, og vi har løfte om at den vil være der fortsatt. Oppdragsgiverens ord i dåps- og misjonsbefalingen minnes vi stadig om i gudstjenesten: «Se jeg er med dere alle dager, inntil verdens ende!»

Så takk til alle dere vi har fått møte! Takk for alt dere har lært oss! Og takk også til Gud for alt vi har fått oppleve, og for hans nærvær, trøst og hjelp i opp- og nedturer.

Nå er vi glade for å få gi stafettpinnen som diakon og sokneprest videre til Anne-Kirsti Syverstad Ulseth og Sigvald L. Steilbu!

Lykke til og Guds velsignelse, Anne-Kirsti og Sigvald! Regner med at dere begge får mer presentasjon i bladet etter hvert!

NYTT FRA IDD MENIGHET

Høstprogrammet for **Barneklubben** er klart. Tid og sted er Karlsholm onsdag i ulike uker kl 17.00-18.30. Det er spennende å starte opp igjen etter len ang pause. Kontakt Ragnhild Bukholm, e-post: ragnhildbukholm@hotmail.com for mer informasjon. 4-åringene våre er velkomne til å få sin 4-årsbok i Idd kirke lørdag 25. september kl 11.00. Vi gleder oss!

Søndag 26. september har vi **høsttakkegudstjeneste**. Tradisjonen tro er Bondekvinnelaget på plass. Men ikke alt blir tradisjon denne søndagen. Dette er Reidars siste gudstjeneste på Idd før han blir pensjonist. Vi skal sette ekstra pris på han under kirkekaffen etter gudstjenesten.

Ellers blir «**Møtested kirken**» i Asak 28. september med avslutning for diakon Hilde før hun også inntar pensjonistrollen. Vi gleder oss til å bli kjent med Anne-Kirsti Syverstad Ulseth, som blir ny diakon i Halden.

Vår kjære Karin, som alle på Idd savner som kirketjener, har heller ikke fått den oppmerksomheten og takken som vi planla, for pandemien og nedstengingen. Men Karin, du er ikke glemt! Nok en gang setter vi ny dato for **bygdekveld, 7. oktober på Karlsholm**. Programmet er nesten på plass, og Karin er ekstra velkommen.

Mange har blitt kjent med Sigvald som kapellan og ungdomsprest og med stor glede kan vi ønske Sigvald til fortsatt tjeneste på Idd, men som sogneprest. Han innsettes på **gudstjenesten 10. oktober**.

Som mange vet fikk vi et stygt soppangrep på Karlsholm. Nå nærmer det seg «friskmelding» av menighetshuset vårt. Så på Karlsholm blir det gjenåpning på to plan, både etter soppangrep og etter pandemi, men fortsatt skal vi ha smittevern i tankene på alle arrangementene og møtestedene våre.

På kirkens nettsider, under Idd menighet, prøver vi å legge ut informasjon mellom utgivelsene av Menighetsbladet. Dette blir et prøveprosjekt med stoff fra Idd menighet.

I jobb, Kirkens Bymisjon i Halden

Vi kan tilby:

- Rydding og bortkjøring for privatpersoner og bedrifter
- Søppeldrosje
- Enkle transportoppdrag
- Hagearbeid, gressklipping, kantklipping, lusing, trimming av hekker, beskjæring mm
- Gravstell
- Annet forefallende arbeid

Vi ønsker oss flere faste oppdrag hele året.

I jobb, Halden:
Knut Holmen | Mob 47 79 73 58 | knut.holmen@bymisjon.no

NYTT FRA BERG MENIGHET

Torsdagskvelder

Kulturutvalget inviterer til Torsdagskvelder i Berg kirke:

23. september kl 19.00: Jerusalem – Den hellige stad – En hovedstad for to folkegrupper og senter for tre verdensreligioner.

Vi skal i ord og bilder besøke de jødiske, kristne, armenske og muslimske byområdene i gamlebyen, og også gjøre en kort visitt til Betlehem og Fødselskirken der. Kulturutvalget sørger for kaffe. Roald Tobiassen gir reiseskildring. Maria, vår kantor, gir musikalsk følge.

21. oktober kl 19.00: «Når jeg ser din himmel...»

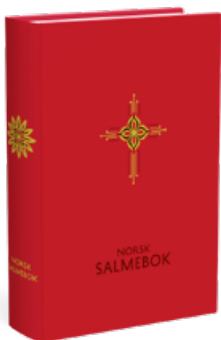
Et foredrag om universet, stjerner, stjernebilder, opplevelse og undring. Roy Nordbakke kommer til Berg denne kvelden. Viola Lindhaugen og Magnus Gunneng har musikalske innslag.

25. november kl 19.00: Jordnære salmer:

Ingrid Brækken Melve, tidligere prest i Skjeberg, og forfatter av jubileumssalmen for Borg i 2019, vil presentere salmer fra vår tid, både eget arbeid og andres. **Maria H. Johansen og Søndre Borg vokalensemble** gir tonefølge inn i den salme-skatten. Salmer har til alle tider vært uttrykk for menneskers erfaringer av glede, takknemlighet, sorg og lengsel, båret fram for Gud i sang. I vår kirke har vi en rik salmetradisjon, som strekker seg langt tilbake i tid. Hver generasjon har skrevet nye salmer. På salmekvelden vil du møte salmer som er godt forankret i vår felles salmetradisjon, men som samtidig forsøker å sette ord på konkrete erfaringer mennesker som lever i dag bærer med seg. Velkommen til en annerledes kveld!

16. desember kl 18.00:

Førjulsang i Kirkestuehagen med kantor Maria, Søndre Borg vokalensemble, Kulturutvalget og Mat-og-prat-gruppa. Fjorarets førjulsang i kulde og sludd ga mersmak!

SALME-OMTALE

Kraftsalme født under krigen

Midt under krigen, i 1942, skrev Ronald Fangen denne mektige salmen om kraften som Guds menighet har midt i krigens dystre virkelighet.

INGER LISE
SKAUGE
TEKST

Han hadde selv erfaringer fra det, han var den første norske forfatteren som ble fengslet av nazistene. I november 1940 havnet han i en celle i Møllergata 19. Preget av sykdom og svekkelse ble han overført til Ullevål sykehus, og i juni

1941 var han igjen en fri mann. Da han kom ut av fengselet, ble han møtt av biskop Berggrav med disse ordene: «Holdt troen din, Fangen?» «Nei, den brast, den holdt ikke. Men, Jesus holdt,» svarte han.

Ronald Fangen bruker kjente formuleringer fra folks krigserfaringer når han henvender seg til et undertrykket folk. Han bringer håp om fred i teksten når han skriver at hat skal smelte snø og is og du skal ha trengsel, men kjemp frimodig. Salmen Guds menighet er jordens største under er en sterk oppfordring til Guds folk om ikke å gi opp selv om de ytre omstendighetene kan være vanskelige. Kristus er i all evighet den samme, og fast hans rike på sin klippe står. Ronald Fangen, som var tilknyttet Oxfordbevegelsen, skrev etter oppholdet i fengselet: «Jeg lærte meg én ting i denne tiden, som jeg alltid kommer til å være takknemlig for: Min kropp med dens elendighet er min, men den er ikke meg. Min virkelige identitet er troen.»

Denne oppløftende og tros-styrkende salmen som vi trekker fram denne gang, inngikk i et større musikkverk – en misjonskantate – skrevet i forbindelse med 100-årsjubiéet til Det Norske Misjonsselskap i august 1942.

Forunderlig nok er det bare de tre siste versene i hans opprinnelige tekst som blir brukt. I ærefrykt for forfatteren velger jeg å ta med alle de fem versene han skrev.

Ronald Fangens liv – og spesielt hans død – har nemlig alltid hatt en spesiell plass i min families historie. Min bror som var ti år gammel, min bestefar og to gamle grandtanter skulle 22. mai 1946 reise til København med fly via Stockholm. De fikk en oppringing fra DNL (senere SAS) om at flyet var overbooket og spørsmål om de i stedet kunne reise dagen før, 21. mai. Min bror har senere fortalt hvordan flyet, en tysk Junkers 52, strevde med å få den ene motoren i gang. Han satt ved vingen og observerte også at motoren stanset underveis til København. I dette samme flyet, som mine slektninger skulle ha reist med dagen etter – den 22. mai, satt Ronald Fangen. Flyet fikk motorstopp rett etter avgang og styrtet i en hage på Snarøya ikke langt fra Fornebu. Bare én passasjer overlevde ulykken. Det er tankevekkende at i dette flyet skulle også min familie ha vært passasjerer. De overlevde, Ronald Fangen omkom.

Ronald Fangen har gitt den kristne kirke en skatt i denne sterke salmen. Det er også fint å ta med her at så godt som alle kirkesamfunn som bruker sang- og salmebøker har inkludert denne teksten. Salmen er blitt et felles-eie. Sammen istemmer hele kristen-Norge: Det er Guds eget ord: Du skal ha trengsel, men kjemp frimodig – se, jeg kommer snart!

Da sangen ble skrevet til jubileet i NMS, fikk den en melodi av Arild Sandvold. I 1955 ble sangen inkludert i sangboken Syng for Herren. Her ble den presentert sammen med en melodi av Knut Ree og Elling Enger.

Salmen har vært tonesatt av flere musikere, men det er Arnfinn Øiens melodi fra 1967 de fleste i dag forbinder med denne salmen. Salmen er oversatt til både dansk, svensk og engelsk.

GUDS MENIGHET ER JORDENS STØRSTE UNDER

536 I NOS

Fatt mot, fatt trøst, Guds menighet på jorden!

Du har din skjebne i sin sterke hånd.
Skjelv ikke. Å, stå fast når jorden bever
Og Satan raser for å spreng sine bånd!
Han er dog bundet. Og hva Gud har lovet
Det vil han gjøre ved sin sannhets ånd.

Se opp til Gud! Se, menighet, din Herre!
Å, se det verk som han på jord har gjort.
Han samlet deg fra alle folk og raser.
Fra all forvirring førte han deg bort –
Inn i sitt nådehem, sitt enhetsrike.
Du ble Guds lys i folkenatten sort.

Guds menighet er jordens største under!
Mens verdens skikkelse i hast forgår,
er Kristus i all evighet den samme,
og fast hans rike på sin klippe står.
Mens verdensriker stiger og de synker,
går kirken mot fullkommenhetens vår.

Så kommer dagen da alt hat skal smelte
som sne og is for sol og sommervær.
Da faller Satans makt, da skal hans velde
gi tapt for dem som strider i Guds hær.
Med jubel skal de høste hva de sådde
og salige få se ham som han er.

Å hellig håp! Å sanne, sikre løfte
fra ham som aldri skifter sinn og art!
Er natten lang, er kampen full av kvaler,
som morgenstjernen lyser løftet klart.
Det er Guds eget ord: Du skal ha trengsel,
men kjemp frimodig, – se, jeg kommer snart!

Lest siden sist;

Jeg har hatt inntrykk av at det har vært et vanskelig valg for mange av oss.

Hvilke kameler skal vi svelge? Hva er det mest sentrale og viktigste i det norske – og globale – samfunnet nå? For enkeltmennesker, for fellesskap og for natur? Skal vi tenke her og nå – eller skal vi tenke langsiktig.

«Ja, takk, begge deler!» Ole Brum sa noe sånt. Og kjæresten til Martine i Parterapi reflekterer sånn: «Nei, Martine! Ikke kompromisser! Da får ingen det som de vil! Det er bedre at begge får det som de vil!» Den (u)logikken ligger vel på

KRISTIN BAKKEVIG
SOGNEPREST I BERG

lur noen ganger.

Jeg tror at vi ofte vil det samme; vi ser hva som er godt for alle, setter oss mål for det gode i samfunnet – men vi er uenige om hvordan vi når målet.

Vi har vel noen ganger også vanskelig for å se at det alltid er en pris å betale – og vi har vanskelig for å ha øynene åpne og være ærlige når det gjelder hvem som må betale den prisen.

I virkelighetens parterapi er det et klart prinsipp – at om den ene har et problem, så har også den andre et problem. «Dette er ditt problem!» er sjelden det konstruktive svaret om

vi lever under samme tak. Og i samfunnet vårt lever vi vel under samme tak?

Jeg leser i Vårt Land – om det som bør være, og er, kirkens anliggende om den skal ytre seg inn i en valgkamp – og skal tørre å ha et anliggende. (Den anklages fort for å være politisk...). «Kirken skal kjempe mot undertrykkelse».

Bibelen har gjennom livet vært en viktig bok for meg. Jeg har forstått – mer og mer – at Bibelen henger sammen! Ikke som lov og regelbok som kan brukes rett inn i et samfunn gjennom årtusener – men som uttrykk for Guds gode vilje for mennesker og det menneskelige fellesskapet – til enhver tid. Her er det en vesensforskjell!

Vi er alltid tolkere av denne boka – om vi vil eller ikke! Det er en utfordring for oss som tror på en rettferdig og barmhjertig

– og nådig – Gud, å åpent spørre: Hvordan kan Guds vilje skje? Og ærlig be: «Skje din vilje!»

«Når kirken gjentar det Jesus og profetene har sagt, og anvender dette på forhold i dagens verden, gjør det dem til sosialister?» Slik spør tidligere prost Trond Bakkevig inn i en pågående ordveksling før valget. Og han svarer: «Selvfølgelig ikke». «I synagogen i Nasaret, hjembyen, snakker Jesus om sitt kall: Det å forkynne et godt budskap for de fattige, at fanger skal settes fri, blinde få synet igjen og undertrykte settes fri. Det var ikke frigjøringsteologien, sosialismen eller nåtidige biskoper som fant ut at Gud ser verden fra fattiges og undertryktes perspektiv.

Jesus fortsetter å snakke slik som profeter som Jesaja, Amos og Hosea talte.

Når kirken gjentar det Jesus og profetene har sagt, og anvender dette på forhold i dagens verden, gjør det dem til sosialister?» Selvfølgelig ikke.

Den som oppdaget Dom Helters Camaras bok: «Tusen grunner til å leve» som kom på 80-tallet, gjenkjenner kanskje dette: «når jeg gir mat til de fattige, kaller de meg helgen, men når jeg spør hvorfor de er fattige, blir jeg kalt kommunist.»

Profetene i det gamle testamentet satte fingeren på et hvorfor – et dømmende spørsmål de mente de fikk overbringe fra en barmhjertig og rettferdig Gud – som ser de som lider. I den tradisjonen står kirken: Den skal stille de vanskelige spørsmål om hvorfor – og gi det gode budskap om en Gud som ser!

FRA BOKHYLLEN

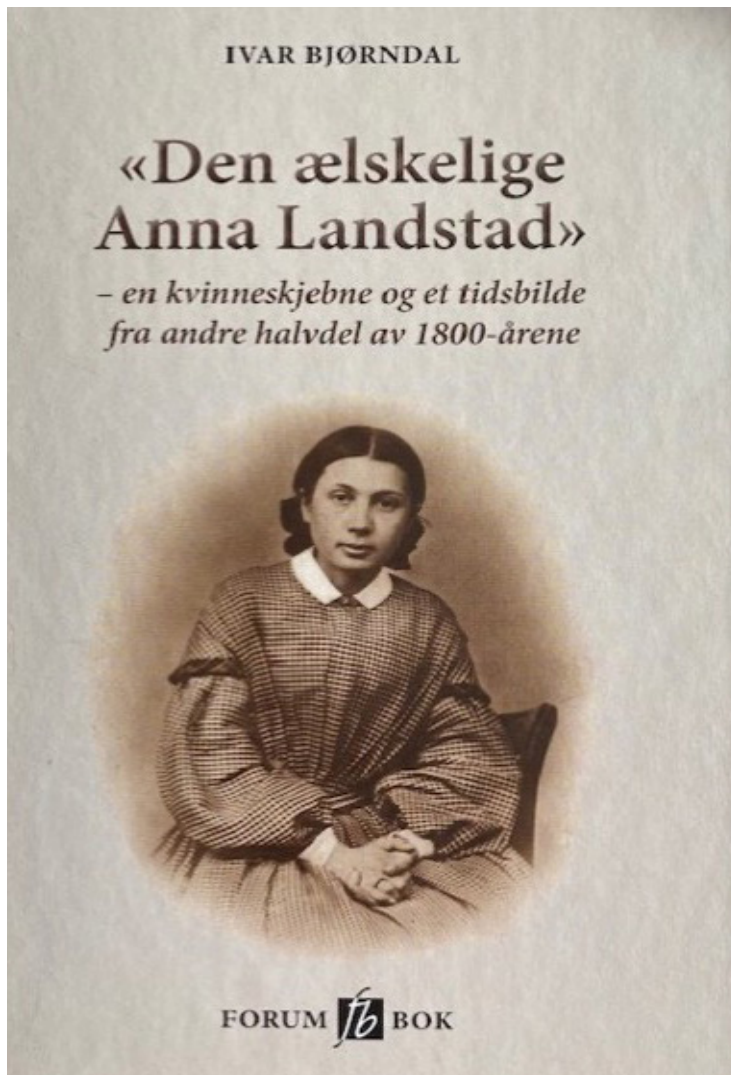
ARILD
STANG
TEKST*Arild Stang skriver:*

Historikeren Ivar Bjørndal har utgitt en rekke bokverk som historisk sakprosa. Til det store Landstadsjubileet i 2002 skrev han biografien om salmedikteren Landstad (Magnus Brostrup Landstad. Prest, dikter og borger i Fredrikshald). Under utarbeidelsen av denne biografien fattet han interesse for Landstads svigerdatter, Anna. Nå har Bjørndal skrevet en bemerkelsesverdig og spennende bok om Landstads svigerdatter. Det mest bemerkelsesverdige er at boken ikke fremstår som sakprosa.

Det har blitt en varm og empatisk fortelling om Annas barndom og ungdom i Halden (Fredrikshald), om flyttingen til Klæbu og Kristiansand, og om livet på en prestegård i havkanten på Hå på Jæren i andre halvdel av 1800-årene. Dette er kulturhistorie og sosialantropologi fortalt med innlevelse i hvordan tidens strabasiose tilskikkelser må ha formet menneskenes liv. Leserens nysgjerrighet blir vekket allerede i bokens innledning: Mange menneskeskjebner har vært knyttet til den gamle prestegården i Hå. En av dem ble avsluttet en stormfull februar dag i 1884. Da døde Anna Landstad, presten Hans Landstads hustru, bare vel 45 år gammel. Annas livshistorie er ikke bare hennes egen. Den er samtidig utallige medsøstres til alle tider.

Bjørndals fortelling er på «bare» 160 sider. Du klarer ikke å legge den fra deg før siste side er lest!

Ivar Bjørndals nye bok

Ole Briseid skriver:

«En stor og følelsesladet leseropplevelse! Basert på historiske kilder skildrer forfatteren på mesterlig vis den gripende og dramatiske historien om Anna Landstads korte, men intense liv. Leseren blir revet med av den evnerike og følsomme prestekonas stilltiende akseptasjon av stadige forflytninger, 14 barnefødsler, 2 døde barn, psykisk sykdom- og samtidig en kjærlig omsorg for sine nærmeste, de fattige og utstøtte. Annas skjebne er sterk kost og gir grunn til mange refleksjoner om kvinners liv da og nå. Forfatteren gir også en levende framstilling av de religiøse, politiske og sosiale

forholdene som satte sitt preg på Anna Landstads liv og skjebne i andre halvdel av 1800-tallet. Historien om Anna Landstad vil bli sittende lenge i kroppen. Dette er dokumentarisk litteratur på sitt aller beste.»

Torill Jacobsen skriver:

I fortellingen Den ælskelige Anna Landstad gir Ivar Bjørndal oss et blikk inn i en kvinnes, en hustrus og en mors korte og oppofrende liv på 1800-tallet. Samtidig lar han oss møte de viktigste personene i denne kvinnes, Anna Landstads, liv. Han setter det hele inn i en miljømessig, historisk og geografisk kontekst.

Fortellingen berører! Fortellingen inspirerer! Den skapte et ønske hos meg om å fordype meg mer i mine forkvinnens liv og skjebner. Gjennom fortellingen ble jeg også ytterligere kjent med ulike personer, samfunnsinnsats og et mangfold av livsvilkår som har satt sitt preg på Halden, mitt lokalsamfunn.

Thor Einar Hanisch, redaktør Agderkultur.no skriver:

Ivar Bjørndals nye bok er en herlig bok. Først og fremst om kvinners liv og lagnad, med ælskelige Anna Landstad som hovedfokus. Det er vanskelig ikke å bli berørt av de lidelser og gradvise tap av helse som de altfor mange barnefødsler påførte henne og de mange av hennes samtidige. Dette kombinert med en enorm selvpoffrelse og kjærlighet til mann og barn og i manges tilfelle også til Gud. Skildringene av natur, steder og miljøer, av familiens reise fra Fredrikshald til Kristiansand, til Hå på Jæren, til Eidsvoll og igjen til Hå, og kontakten med menneskene der har også stor appell. Aller mest fascinerende er kontakten med familien over generasjoner som lettet byrdene for hverandre og gav gleder og håp. Denne stimulerende boken representerer en ny og lovende sjanger i Ivar Bjørndals berikende forfatterskap.

Boka er lagt ut på Boknett.no. (Mentor). Kan bestilles hos alle bokhandlere eller ved e-post direkte til Forum Bok, Halden. E-postadressen er: ivarbjorndal@outlook.com. Den siste måten er den raskeste. Pris kr 240. Porto kr 70.

Lesefrukt

ved Trond Enger

Troen trenger ikke stas når den er ekte.

Niels Jørgen Kjær Mürer
norsk journalist og forfatter
1898-1980

Michael Hahn kalte dem som bare søker trøst i Bibelen, kort og godt for bibel-tyver.

Walter Nigg
sveitsisk teolog og forfatter
1903-1988

Den Faderen me er rædde, den Faderen som ikkje kann tilgeva eit barn utan han fær offer og blod, det er ikkje den Faderen Jesus forkynte.

Arne Garborg
norsk forfatter og journalist
1851-1924VIPPS
til menighetene

Last ned app og registrer deg med kontonummer og mobilnummer. Søk opp din menighet og gi ønsket beløp.

Idd menighet:	#90206
Asak menighet:	#90226
Berg menighet:	#4923
Halden menighet:	#90142
Tistedal menighet:	#90215
Rokke menighet:	#90138
Enningdalen men.:	#90144

v:pps

Halden og Omegn Begravelsesbyrå

ADRESSE
Damstredet 1
1772 Halden

TELEFON
69 18 44 51

WWW
halden-begravelse.no

INNEHAVER
Jostein Lie

GLASSMESTERI OG RAMMEFORRETNING

Oscarsgt. 14
Tlf. 69 18 29 76. (Nattservice: 92 89 91 11)

TEX PIZZAN

Rødsveien 53, Halden
69 18 41 47
69 17 51 47

JENSEN & SCHEELE

jensen-scheele.no

Montér

Montér Halden
Walkersgt 1 (Høvleriet)
Tlf 46895000

Åpningstider:
Mandag-fredag:
07.00-17.00
Lørdag: 09.00-15.00

kynningsrud

Mekanisk Service Halden AS

Svinesundsveien 338, 1788 Halden
Tlf 69 19 48 80

ARKEN A.S. EIENDOMSUTVIKLING

Rolf W. Olsen
Tlf 69 17 51 20
Mob 900 59 290
post@arken.no

Benytt Menighetsbladets annonsører når du handler.

STANSEFORMFABRIKKEN

STANSEFORMER av høyeste kvalitet

Konstruksjon på DAK, stanseriss og matriser
Laserskårede stanser og renseverktøy
Utskjæring av prøve-esker
Iddeveien 66, 1769 Halden
Tlf 69 17 52 20

MOTZ KONDITORI

Nedre Bankegate 6,
1771 Halden
Tlf: 69 18 18 82

Prestebakke kirke (Foto: Arild Stang)

Et sogn, to kirker og et menighetsråd

BERIT OLSEN
TEKST

Enningdalen menighetsråd består av en fin gjeng positive mennesker som har et engasjement for bygda vår og kirkene våre. Selv om tiden vi lever i har lagt en demper på normal aktivitet, har vi forsøkt å se på mulighetene i stedet for hindringene. Siden Enningdalen sogn har to kirker, fordeler vi gudstjenestene mellom de to kirkene gjennom året. Dager som samler flest folk, slik som julaften, 17. mai og konfirmasjoner legges til Prestebakke kirke som har best plass.

Sogneprest Reidar Finsådal har vært en stor ressurs i vårt menighetsarbeid. Det har vi satt umåtelig stor pris på. Nå blir han som kjent pensjonist. Den nye sognepresten, Sigvald Steilbu har allerede deltatt både på sommeravslutning og høstens første menighetsrådsmøte. Vi ønsker ham hjertelig velkommen til oss.

Faste møter:

Barneklubben Venner: I en årrekke har menighetsarbeider Iselin A. Gjølseth sammen med frivillige hatt faste ettermiddager månedlig i kapellet ved Prestebakke kirke. Der spiser de sammen, har trosopplæring og gjør forskjellige aktiviteter. Grete Brendemo har vært en sentral frivillig i dette arbeidet i flere

Prestebakke kirke: Interiøret er preget av ny-klassisisme: høye vinduer, kjølige blå-grå farger med anstrøk av gull gir et lett og festlig inntrykk. Helt moderne på 1790-tallet!

ARILD STANG, FOTO

år. Barneklubben har nå startet opp igjen etter en lang periode med koronastengt.

Ungdomskvelder en lørdag i måneden ble startet opp i 2016. Annie-Merethe Vatvedtsæter og undertegnede var faste voksne ledere. Vi fikk bruke Prestebakke samfunnshus og samlet unge fra 12–18 år fra sognet. Tilbudet ble veldig godt tatt imot! Vi håper å kunne

starte opp i løpet av høsten.

Idd og Enningdalen historielag har ved mange anledninger jobbet tett med menighetsrådet. Annethvert år arrangeres pilgrims-gudstjeneste i Enningdalen. Da vandrer vi en pilgrimsled med innlagte stopp underveis. Noen stopp kan være historiske fortellinger av en fra laget. Andre stopp kan være musikalske.

Kapellet ved Prestebakke kirke.

WENCHE HØISTAD, FOTO

Tom for printerblekk? Canon/HP/Lexmark og Pelikan blekk KøhnLibris Storgaten 24 – tlf 69 18 43 44 – et førstevalg i sentrum	Mercedes-Benz PEUGEOT Halden Auto AS Svinesundsveien 345, Sørlifeltet Tlf. 69 17 29 70 www.haldenauto.no Følg oss på Facebook	Halden Betongtransport AS Korterødveien 26, Sponvika Tlf 69 18 40 76 Mob 91 88 55 09	MASKINENTREPRENØR Helge Stumberg AS Stumberg gård Idd 1765 Halden Tlf 901 00 964 E-post: stumberg@halden.net	KIWI minipris RISUM Tlf 69 18 57 93	Trenger du barnehageplass? tdm BARNEHAGER www.tdmbarnehager.no	veng BILDELER Karosserideler og lykter, eksosanlegg, katalysatorer, DPF-filter, hengerfester, radiatorer, vindusheiser, bunnpanner, speil, forstillingsdeler, bremseskiver, bremseskiver m.m. 69 19 54 00 Isebakkeveien 6 – Sørlifeltet www.veng.no Følg oss på Facebook
Bademiljø Kolås Eftf. AS Autorisert rørlegger Nedre Bankegate 34, 1771 Halden Tlf 69 19 07 00	BERGSTRØM Kjøtt og delikatesser Tlf. 69 18 56 20 • Populær catering • Pølsemakeri • Rene råvarer av god kvalitet www.bergstromkjott.no	ERLING GRIMSRUD AS Flatebyveien 1A, 1792 Tistedal • Tlf 69 21 14 60 • Graving • Sprenging • Transport • Høytrykkspyling www.erling-grimsrud.no AUTORISERT MASKINENTREPRENØR	HØK KRO - MOTELL Kafeteria – Selskapslokaler Catering – Motell – Hytter Tlf 69 16 80 00 www.hokkro.no • post@hokkro.no	Interflora Kildebo Blomster Fisketorget 2 Tlf 69 18 14 10 www.kildeboblomster.no	Tistedal Delikatesse Georg Feydts gate 20, 1792 Tistedal Tlf 69 19 21 89	

Sør i kommunen finner vi Enningdalen menighet. Den er den eneste menigheten i Halden som har to kirker å forholde seg til

Den nyeste er **Søndre Enningdalen kirke** som med rette kan kalles «Dugnadskirken». Bygdefolket var ikke tilfreds med at det gamle kirkestedet på Kirkebøen hadde vært uten gudshus i mer enn 150 år. De skaffet både tømmer og håndverkere og fikk reist en enkel og stilren kirke som ble vigslet i 1956, den yngste kirken i kommunen. Kirkens interiør er både intimt og varmt. I de senere årene er det blitt lagt stadig flere gudstjenester til denne kirken. Da den gamle kirken i Enningdalen ble revet på grunn av sterkt forfall, ble det behov for en ny. Kanselliråd Truels Wiel på Berby

Herregård, ville gjerne være med å bekoste denne, men han satte som betingelse at kirken da måtte ligge på hans eiendom **Prestebakke**. Og slik ble det. Fra utsiden ser kirken fra 1795 ganske ordinær ut, men idet man åpner dørene får man et annet inntrykk. Dekorasjoner og interiør er tydelig inspirert av rikfolkets gudshus lenger sør i Europa. Men når vi ser oss nøye rundt, blir vi raskt ført tilbake til Halden-distriktet og vårt eget lands krigshistorie. Flere steder i kirken er det nemlig kulehull etter det blodige slaget ved kirken i 1808. **INGER LISE SKAUKE OG KARI STUMBERG, TEKST**

Søndre Enningdalen kirke (Foto: Arild Stang)

Kirkeskip og kor i Søndre Enningdalen kirke.

ARILD STANG, FOTO

Menighetsrådets høsttakkegudstjeneste.

WENCHE HØISTAD, FOTO

Vakker sang og musikk fyller skogen rundt Enningdalen kirke en slik søndag.

Tilbake ved kirken venter varm løpstikkessuppe med brød og en gudstjeneste i kirken. Årlig har historielaget hatt **Sensommerstevne** på Gamle Prestebakke. En del av programmet på søndagen har vært gudstjeneste i Prestebakke kirke. Dette savner vi og ser frem imot det neste stevnet i 2022.

Konsserter har menighetsrådet også arrangert: som Gledessprederne, Onkel Tuka, trekkspillgruppa Gamle venner og sangkvelder med Marte-Kari Melkerud og Kjell Halvard Flø.

Årlig arrangerer menighetsrådet juletreffest og fest for 50-årskonfirmanter. Og de spesielle arrangementene Tårnagenter og Lys våken gjennomføres annethvert år.

Kirkestue

Enningdalen menighetsråd har i mange år ønsket å få til en kirkestue ved Prestebakke

kirke. Det gamle kapellet brukes i dag, men er mer enn modent for fornyelse. Tegninger til ny kirkestue ble utarbeidet i 2008, men økonomien hos kirkevergen har vært stram og planene er blitt utsatt. I år kom et uventet vendepunkt i saken. I mars i år døde Else Marie Engebretsen fra Svenningsbøen i Enningdalen. Da ble det kjent at hun og hennes avdøde samboer alt i 1986 hadde testamenterert alt de eide til Enningdalen menighet. Gaven skulle gå til menighetsarbeidet og vedlikehold av Prestebakke kirke. Dette var en svært overraskende og stor gave som vi i menighetsrådet tok imot på vegne av menigheten. Denne gaven kan virkeliggjøre planen om kirkestue på Prestebakke. Arbeidet skal gjøres i samarbeid med kirkevergens kontor i Halden, og arven gir oss unektelig nye muligheter i menighetsarbeidet.

Så kom pandemien og stengte kirkene over hele landet. Det ble en utrolig tung

tid for oss, men jeg har lyst til å nevne det vi faktisk fikk til utendørs:

29. juli 2020 hadde vi Olsokgudstjeneste på Bokerødstranda, dessuten et lite Olavsspel, grill og hygge. Det ble starten til en ny tradisjon som vi også gjennomførte i 2021.

På adventssamlingen i Kirkebukta på Prestebakke sang vi julen inn i lys og varme fra bålpanner og fakler. Kvelden ble magisk, så dette gjør vi gjerne igjen.

Julaftens gudstjeneste på kirkebakken ble feiret med orgelmusikk og trompetfanfarer og til slutt tonet «Deilig er jorden» ut i vinterkvelden.

I Enningdalen menighet er det store avstander og ikke mye folk. Men det er fantastisk mange gode krefter her og stor kjærlighet til kirkene våre. Vi gleder oss til pandemien slipper taket og vi igjen kan samles som vanlig.

Fra Olsokfeiringen på Bokerødstranda i juli 2020. Her fremføres det et spill som Reidar Finså Dahl har skrevet. F.v.: Frode Bilsbak, Jørn Snopestad og Berit Olsen.

WENCHE HØISTAD, FOTO

Den store arven

Hvem var de glade giverne?

BERIT OLSEN TEKST
Else «Hvitsand» Engebretsen ble født på Elgklev på Ør i 1926. Som treåring flyttet hun til småbruket Hvitsand under Ør gård.

Else var enebarn og hennes livsoppgave ble å hjelpe foreldrene sine med småbruket og å tjene som pike hos familien Braadland på Ør. Som betrodd tjenestepike der, hadde hun lovet husfruen Ragna Braadland at hun skulle stelle for henne og mannen Birger deres liv ut. Det løftet holdt hun, og hun stelte for fru Braadland helt til hun gikk bort i 1972. Siden hjalp hun til hjemme på småbruket helt til også foreldrene hennes gikk bort. Den siste som døde var faren hennes.

Da hun ble alene og kontrakten utløp, skrev hun en ny kontrakt for 5 år med eieren av Ør gård. Det var vanskelig for henne å drive småbruket alene, og hun tok da

kontakt med Olaf Hansen fra Svenningsbøen. Han hadde tidligere vært på besøk på småbruket sammen med snekkeren Roald Johansen som pleide å losjere der når han jobbet i området.

Olaf Hansen livnærte seg av tømmerhugst. Han jobbet flere steder, men fast stilling hadde han hos Vik på Glende. Han hadde nedsatt førklighet på hele den ene siden, men hadde tilegnet seg en helt egen teknikk for å mestre motorsaga. Han brukte den dårlige armen til å henge saga på. Lammelsene i siden var en følge av et vådeskudd i ungdommen. Olaf var på vei hjem fra skogen med salongrifla alene. Han var kjent for å være litt vørsøs med børsa, og det gikk ikke bedre enn at han skøt seg selv i hodet. Han ble funnet bevisstløs en stund senere og fikk hjelp. Skuddet hadde gått inn nær

Utsikt over Ørsjøen fra Prestebakke kirke.

WENCHE HØISTAD, FOTO

øyet og ble liggende et sted i bakhodet resten av livet hans.

Else kjente som sagt til Olaf, og spurte om han kunne komme å hjelpe henne med slått. Olaf kom, og Olaf ble. Sammen drev de småbruket til kontakten løp ut. Da spurte Olaf om Else kunne tenke seg å flytte med ham til hjemgården hans, Svenningsbøen i Enningdalen. Else var da 60 år. Da de kom til Svenningsbøen skrev de sammen et testamente som sikret Else gården i tilfelle Olaf skulle gå bort først. De skrev også at den siste gjenlevende av dem testamenterte gården og alt de eide til Enningdalen menighet. Else og Olaf fikk

noen gode år sammen før Olaf ble rammet av en blodpropp i 1994/1995. Da kunne han ikke lenger bo hjemme. Han døde i 1995.

Else fikk bli riktig gammel på Svenningsbøen. Hun var svært hjemmekjær, men likte godt å ta bussen til byen. Hun deltok også på Mandagstreffen på Kornsjø så lenge den holdt på. Der møttes de litt eldre damene for bingo, prat og en kaffekopp. Da det begynte å bli dårligere bustilbud tok hun Flexx-taxi til Halden sammen med gode venninner i Enningdalen på lørdagene. Da tok de en tur på kafe på Tista senter når ærendene var gjort.

Ca 3 år før hun døde fikk Else krystallsyken. Hun fikk hjelp til å komme seg på legevakten, men ble raskt sendt hjem igjen, og det gikk ikke spesielt bra. En god venninne måtte komme og bli der noen dager. Så fikk de ordnet et opphold på Halden helsehus der hun fikk behandling. Else ble bedre og snart kunne hun igjen flytte hjem. Riktignok med 4 daglige besøk fra hjemmesykepleien. Else kom seg ganske bra, men hadde behov for hjemmesykepleien resten av tiden sin. Hjepn fra hennes slektning og venn Rolf Arild Engebretsen og gode naboer, gjorde det mulig for henne å bo hjemme på Svenningsbøen helt til hun var nesten 95 år. Da ble hun syk, og etter et par uker på sykehus ebbet livet ut. Et langt og arbeidsomt liv hadde kommet til veis ende. Vi lyser fred over minnet av Else og Olaf og takker dem for at de tenkte på menigheten sin når de skrev testamente.

Han som alle barna kalte bestefar

IVAR BJØRNDAL TEKST
 Min bestefar på morssiden het **Aksel Edvin Gustavsen**. Han var en kjent skikkelse i Tistedal fra forrige århundreskifte og fram til de første etterkrigsårene. Hans far var en av de mange svenske smedene som på midten av 1800-årene kom vandrende til Tistedal i ung alder og fikk arbeid på Cathrineholms Jernverk.

Bestefar stiftet familie da han var 21 år og bodde sammen med kone og barn i den nederste av boligbrakkene i Tistedal. Familien hadde ett rom og kjøkken som alle de andre. Brakkene var tarvelige, uisolerte og kalde. Men Bestefar hadde et lyst sinn og var en virksom og glad person. Men som så mange svenske smeder lå hans far

under for alkoholens svøpe og døde da han bare var rundt 60 år. Det gjorde et dypt inntrykk på hans sønn. Bestefar bestemte seg for at spritflaska skulle være bannlyst i hans liv. Den skulle aldri få slippe inn i hans hjem.

Bak brakka dyrket bestefar poteter og grønnsaker og holdt høns. Han sparte målbevisst fra måned til måned, fra år til år. Da han var rundt 45, kom den store dagen i familiens liv. De flyttet inn i huset de hadde kjøpt og kalte det Olavsborg. Det var i halvannen etasje og inneholdt tre leiligheter på to rom og kjøkken. En liten have var det også der. Huset lå ved siden av spinneribrakkene, altså et par hundre meter ovenfor smedbruksbrakkene.

Etter at en gnist fra ambolten ødela det ene øyet, fikk bestefar arbeid på det gamle veveriet.

Baptistmenigheten i Tistedal ble stiftet i Spinneribrakka i 1884. Omkring 1890 var det vekkelse i Elim. Alle mine fire besteforeldre ble omvendt og skiftet kurs for livet. Aksel ble med i sangkoret. Han stod ved siden av min farfar, Gunne. Dirigenten, skredder Edquist fra byen, pleide å si: «Når Aksel og Gunne er på plass, har jeg ingen bekymring for bassen».

Bestefar Aksel var utrolig glad i barn. Selv fikk han 9. Det syntes han var i minste laget. I fritiden var han på farten både i Nedre og Øvre Tistedal. Overalt hilste han på barna, løftet på dem for å finne ut hvor tunge

de var blitt, spøkte med dem.

Denne store kjærligheten til barn gjorde det naturlig for ham å melde seg til tjeneste i søndagsskolen etter at han hadde blitt omvendt. Der var det behov for lærere, for i Tistedal gikk alle barn på søndagsskole, i Elim, Pella, Metodistkirken, Frelsesarmeen. Bestefar var med og organiserte fellessangen og underviste sin egen klasse med iver og glede.

Den gangen var det 6 arbeidsdager i uka, først 12–14 timer hver dag, fra 1918 ble den satt ned til 8 timer. På sin eneste fridag i uka gikk bestefar i mer enn 30 år, hver søndag morgen, opp de bratte og tunge bakkene til Torvet og til Elim for å møte barna og undervise

dem i det som for ham var det aller viktigste i livet, om Guds rike og livet der, om nåden og kjærligheten. I hver hånd hadde han et barnebarn. Til sammen må han ha gått opp de lange bakkene minst 1200 ganger for gjøre tjeneste som søndagsskolelærer! Ta det innover deg! En blir stum av beundring. Det er sånt et menneske bare kan gjøre når det virkelig brenner for noe!

Bestefar formante oss barnebarna til å sette oss høye mål for livet vårt. Yndlingssangen hans var handlet om det:

«Sett deg for et hellig mål. Åpent det bekjenn/Stå i rekken fast som stål, og kjemp som Daniels menn!/ Våg å stå som Daniel Hjelp fra himlen vent/Fatt som han et hellig forsett. Gjør det fritt bekjent!»

Bestefar Aksel ble litt over 80 år. Den siste dagen han levde, hadde han tatt turen opp til Thorleif Byes jernvarehandel ved Torvet. Utenfor traff han en kar han kjente og hans lille datter. Han stanset dem og fortalte gledesstrålende at han nettopp hadde fått sitt barnebarn nummer 27! Så måtte han både hilse på og løfte på den vesle jenta. Da han satte henne ned, seg han stille sammen i armene til faren. Et varmt hjerte hadde sluttet å slå.

Samme ettermiddag hørte en voksen person en liten gutt i Tistedal si til kameraten sin:

«Nå er han dø som alle ongene kalte bestefar».

JERNA
BILLINGTON
 Tlf 69 17 24 20

HALDEN
TANNHELSESENTER AS
 Storgata 15
 1776 Halden
 Tlf 69 17 51 52
 haldentannhelsesenter.no

DEKK FOR
ALLE BEHOV!
DEKK Partner
Halden Dekk A/S
 Knivsovn. 4, 1788 Berg
 Tlf. 69 19 55 75

Marthinussen
MUSIKK
 Pianostemmer/
 tekniker
 Prestegårdsvn. 1,
 1791 Tistedal
 Tlf 91 36 02 45
 sverre@
 marthinussenmusikk.no
 www.martinussenmusikk.no

BIA REGNSKAPSLAG
 BERG IDD & AREMARK
 Vi er spesialister på landbruksregnskap, men i vår kundeportefølje har vi også aksjeselskaper, enkeltmannsforetak, ANS, DA, Samdrifter og frivillige organisasjoner.
 Rødsveien 46 – 1781 Halden
 Tlf 69 19 07 50
 www.biaregnskapslag.no

LIE HANDELS-
GARTNERI
 v/Odde Bru
Tlf. 69 18 00 20
 Følg oss på
 Facebook!

Förli
 ETABLERT 1861
 Gaven som gleder
 Storgata 3, Sydsiden
 Tlf 69 18 20 33

Riis-Elektro AS
 Helhetlige løsninger
 innen elektro til private
 og bedrifter
 Walkers gate 14, 1771 Halden
 Tlf. 69 18 15 75
 www.riiselektro.no

Gravstener
 skulpturer og andre produkter i sten
 Lokalprodusert, gjerne hugget etter deres ønske.
 Besøk vår innendørs utstilling eller ring oss, så sender vi katalog.
 Se våre hjemmesider: www.johansenmonument.no
JOHANSEN
MONUMENTHUGGERI AS
 Skjebergv. 206, 1743 Klavestadhaugen. Tlf. 69 16 36 33

DIAKONI I FOKUS

**MARIT
BRENNÉ**
DIAKON

Nå nærmer det seg to år siden jeg begynte i denne jobben som er spisset mot ungdom, innvandring, utenforskap og sorg. Jeg startet opp med en prosess med å bli kjent med ulike arena i kommunen, dette for å se på hva vi som kirke og kommune kan samarbeide om. Og hva er det som kan drives her i Halden innenfor min stillingsbeskrivelse. Jeg opplevde at vi var godt i gang med ulike tiltak som var mulig å starte opp med. Men så kom denne koronatiden...

Det satte en stopper for mye og gav utfordringen om å tenke nytt igjen! Men kontakten med ulike mennesker i de

ulike instanser i kommunen var etablert, slik at oppgavene har vært mange, på tross av at mye måtte legges på is.

I denne tiden har det blitt samtaler og hjemmebesøk som har vært mitt hovedarbeidsområde. Jeg har kontakt og får samtaler igjennom f.eks. lege, psykiatrien, politiet, skole, helsesykepleier og flere tar direkte kontakt. Sorggrupper inn i skolen har vi gjennomført i samarbeid med helsesykeleier. Dette har vært en nyttig og fin måte å samle ungdom på som har opplevd brå død i nær relasjon. Alt er også klart for å starte opp en sorggruppe i høst som ikke er knyttet til skole, men for mennesker med ulike tap. Dette startes opp via «Sorg og omsorg» som jeg er en del av.

Ellers i koronatiden ble det opprettet et oppsøkende ungdomsteam som har gått rundt i sentrum og ulike områder der ungdom samles på kveldstid, dette har vært ment som

et forbyggende tiltak. Dette teamet har jeg vært en del av i sammen med SLT koordinator og barnevern.

Jeg ble tidlig en del av Dialogforum Østfold. Utfra den kontakten så har vi nå nettopp startet opp et eget lokalt Dialogforum her i Halden. Jeg har fått møte også ordføreren som er veldig positiv til dette, og skal være med å åpne dette offisielt i løpet av høsten.

Planen har hele tiden vært å starte et samtaletilbud på Tista senteret, men dette har ennå ikke latt seg gjøre på grunn av covid-19 og mangel på flere som kan bidra inn i ett samtale team. Jeg håper at vi som kirke kan få liv i dette etter hvert!

Likedan har planer for «Åpen kirke» i Immanuel vært jobbet mye med, men dette har også vært vanskelig å få i gang så langt. Men dette jobbes med, og kanskje kan dette bli et samarbeid mellom Kirkens Bymisjon, som også er en av

vår kirkes forlengende arm.

Denne starten i denne jobben kjenner jeg har vært krevende. Men et ord fra Bibelen kommer jeg stadig tilbake til og har vært til god trøst i fra 5. Mos. 31, 8

«Herren selv vil gå foran deg. Han vil være med deg. Han slipper deg ikke og svikter deg ikke. Vær ikke redd, og mist ikke motet!»

Livet på ulike områder blir ikke alltid slik vi drømte om og håpet på. Og vi kan bli både redde og miste motet. Mye skjer som vi ikke har herredømme over. Og vi kan føle at vi mislykkes! Dette har jeg kjent på, og da er det godt å vite at Gud er trofast og går med og ikke slipper taket, på tross av mine følelser. Gud har ikke lovet at livet skal være enkelt, men han har lovet å være med oss alle dager inntil verdens ende. Og det holder Han! Det gir håp, tro og mot til å stå på videre også i denne jobben!

Romaniaaksjonen

Etter mye innsats ble Dagsenteret ferdig med å utbedre de pålegg myndighetene påla dem for å kunne få fornyet lisens til å drive. Likevel var det et prosjekt som de ikke hadde økonomi til å gjøre noe med nå, men som ikke ble påpekt som et pålegg de måtte utføre straks. Det gjelder taket. I regnvær drypper det gjennom taket. Dette er på grunn av takstein som i sin tid ble gitt som gave fra utlandet, og som ikke har passet helt inn i den rumenske konstruksjonen. Nå, etter mange år, er belastningen blitt for stor, og behovet for utbedring er stort.

Mye verre er den situasjonen som har oppstått nå. Det har vært et voldsomt

regn-og haglvær som har ført til at vannet strømmet inn i Dagsenteret. De skriver at vannet stod nesten 1 meter høyt. Vannet kom både utenfra og fra taket. Masse er ødelagt, både møbler, vaskemaskin, fryser og kjøleskap, datamaskiner, samt mye av materiellet barna har brukt, som bøker og spill. Dette ble dobbelt ille fordi de nettopp hadde brukt mye penger på renoveringen, og nå ble alt ødelagt.

Nå er det viktig at vi gjør det vi kan for våre venner på Betesda. Kjenner du noen som kan være med og gi litt ekstra, eller kan du selv klare det? Alle monner drar! Send det via bankgiro 1105.12.27923 eller bruk

Vipps 599 842. Skriv gjerne «Ekstra hjelp», slik at vi vet hva det gjelder. Bruker du Vipps, er det også fint om du skriver hvem det er fra. Takk for den hjelpen du har mulighet til å gi.

Ettersom situasjonen hos oss er mye bedre, satser vi på å få til en Romaniasamling til høsten, nærmere bestemt 14. oktober. Mer informasjon om sted og program kommer senere, men sett gjerne av dagen allerede nå, slik at du ikke glemmer den.

Med vennlige hilsner fra:

Svein Ulseth, Inger Lise Skauge, Oddvar Størholt, Per Nilsen, Elmer Lindquist, Gerda Solerød.

NYTT FRA ROKKE MENIGHET

Ordfører Anne Kari Holm var tilstede og klippet snoren, da **Museumsmagasinet og gammel kirkevei** ble åpnet 22. august. Dette skjedde rett etter dagens gudstjeneste.

Gledelig er det at søndagsskole, Yngres, «Et sted å være», kvinneforening og andre samvær er igang igjen, etter over et år med covid-19 og alt har vært nedstengt.

NYTT FRA BERG MENIGHET

Pilegrimsvandring

Berg og Rokke menighet arrangerte pilegrimsvandring søndag 5. september på «Den gamle kirkeveien» mellom Berg og Rokke. Ca 25 personer deltok på vandringen. Arnstein Vold var lokal guide. Inger Marie Vold og Roald Tobiassen bidro med sang og musikk. Vandringen ble rammet inn av refleksjoner ved Kristin Bakkevig på stoppestedene underveis. Etter vandringen deltok pilegrimsvandrerne på gudstjeneste i Rokke kirke.

Høstakkefest i Berg kirke

Berg menighet og Berg bygdekvinne lag inviterer til høstakkegudstjeneste i kirken søndag 27. oktober. Menighetens 4-åringer er spesielt invitert og de vil få utdelt «Min kirkebok».

Jazzgudstjeneste

Søndag 14. november blir det jazzgudstjeneste i kirken med en musikkgruppe fra Halden storband og sangsolist Margrete Gaulin Simensen. Menigheten ser med forventning frem til en ny mulighet til å oppleve en gudstjeneste med mye jazzpreget sang og musikk.

Åpen stille kirke

Dette er betegnelsen på noen torsdagskvelder vi går til kirkens rom for å dele ro, fred og stillhet. Kvelden begynner kl 19.00 og avsluttes med enkel kveldsmesse med nattverd. Neste kveld i høst med Åpen stille kirke blir arrangert 2. desember.

Hverdagsgruppe i Kirke- stua: «Mat og prat»

«Mat og prat» er en uformell formiddagssamling for kvinner. Vi spiser formiddagsmat, har tid for en god prat og synger sammen i hyggelige omgivelser. Tema som kan være interessant for oss blir presentert på nettsiden til Berg menighet og i informasjon i kirken før hver samling. Neste samling er 27. oktober og 17. november kl 11.30 til ca kl 14.00. Du er velkommen, men vi trenger påmelding pga hensynet til smittevern. Kontakt Reidun Johannessen (958 11 213) eller Marte Valseth (918 93 750).

Småtrolla

Småtrolla er for barn i alderen 1–5 år i følge med en voksen. Vi samles på onsdager i Berg kirkestue kl 17.00 for å synge, leke og være sammen. I høst er det samlinger 29. september, 13. og 27. oktober og 10. og 24. november.

Berg menighet har kor

Har du lyst å synge i kor sammen med oss? Blandakoret bærer navnet Søndre Borg Vokalensemble og har ca 25 medlemmer. Koret øver annenhver onsdag i Berg kirke kl 19.00–21.00 og ledes av kantor Maria H. Johansen. Koret synger a-capella, folkemusikk, populære sanger, og har som mål å ha et variert repertoar. Det er et trivelig og positivt miljø, og koret ønsker seg flere sangglade medlemmer. Kontaktperson er organist Maria H. Johansen (917 78 223) (Maria.haug@kirkenshus.halden.no).

**BERG
SPAREBANK**
Lokalbanken ved din side

Tlf. 69 19 60 00 – Fax 69 19 60 01
www.berg-sparebank.no

TRENGER DU NOEN Å SNAKKE MED?
RING SOS

22 40 00 40

Kirkens SOS

Vi er her. Alltid

Directa

Regnskap – Økonomi
Rådgivning

Skjebergveien 200,
1743 Klavestadhaugen
Tlf. 69 10 26 60
www.directa.no

**Kvalitets-
trykksaker**

**O'K
TRYKK**

Fiskebrygga
Tlf 69 17 81 50

Vinduspuss
Oppskuring og boning
Hovedrengjøring
Tepperens
Fasadevask
Daglig rengjøring
Mattevask
+bytting av matter

**SØRLI
RENHOLD AS**
Isebakkevn. 30 - Tlf 69 21 41 00

OPEL

Glenné Bil AS
Båstadlundveien 6
Postboks 2073, Brødløs
1760 Halden
Tlf 69 21 10 50

www.glennebil.no

avdeling Halden
Sauøya

Tlf 69 18 18 19

Mottak bygg, havre,
hvete, rug og oljefrø.
Leierens og beising av såkorn

NYTT FRA ASAK MENIGHET

Årets konfirmasjon i Asak var søndag 5. og lørdag 11. september med i alt 55 flotte konfirmanter. For å ivareta kravene til smittevern og samtidig gi konfirmanter mulighet til å ta med seg familien i kirken, ble kullet fordelt på hele seks gudstjenester. Måten gudstjenestene ble gjennomført på, selve den høytidelige seremonien og de flotte musikalske innslagene, gjorde dette til en på alle måter minneverdig begivenhet for konfirmanter og deres familier. Takk til sokneprest Flø, kapellan Steilbu og kantor Melkerud som sammen stod for gjennomføringen av gudstjenestene!

Årets **50-års konfirmanter** er de som ble konfirmert av sokneprest Hieronymus Heyerdahl Erlandsen i Asak kirke 31. oktober 1971. Dette vil skje i forbindelse med gudstjenesten 10. oktober. Etter gudstjenesten blir det en utvidet kirkekaffe med mulighet for å mimre om konfirmasjonstiden. 37 stykker skal ha fått invitasjon, men det kunngjøres likevel her dersom noen av «gullkonfirmanter» ikke skulle ha fått den med seg. Påmelding skjer til Kirkekontoret på telefon 69 17 95 65.

Menigheten har i høst startet opp igjen med **Familiesang** i kirkestua/kirken annen hver torsdag kl. 17.00. Vi starter med en enkel middag etterfulgt av en sangstund, formingsaktivitet og en kort andakt.

I løpet av høsten slutter sokneprest Flø i stillingen som sokneprest i Asak. Samtidig slutter Steilbu som kapellan for å begynne som sokneprest i Idd sokn. Begge stillingene har derfor vært utlyst med søknadsfrist 12. september. Etter intervju med søkere, vil menigheten få saken til uttalelse. Tilsetting vil skje i Bispedømmerådets møte 26. oktober.

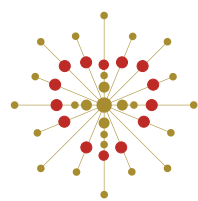
Aasmund Kaldestad arrangerer i høst **klassiske konserter** i Asak kirke. Torsdag 14. oktober kommer Aage Kvalbein på cello og Marita Kjetland Rabben på klaver med et variert program, mens det torsdag 11. november er Håvard Gimse på klaver som fremfører verker av F. Chopin. Mer om konsertene og mulighet for å kjøpe billetter finnes på nettet på tikio.com.

NYTT FRA TISTEDAL MENIGHET

Tistedal menighet har igjen startet med **sangkvelder**. 27. oktober kl. 19.00 blir tema «Norsk himmelsang». Oskar Skarsaune er professor i kirkehistorie. Han har skrevet en nydelig og original meditasjon med det evige håp og liv som tema. Det skal han fortelle om denne kvelden, mens hans ektefelle Gyda Hesla, leder an i fellessangen.

Tistedal er også stedet for høstens satsing på **babysang**. Sokneprest Berit Øksnes har samlet foreldre med de minste barna til babysang.

Konfirmasjon i Tistedal ble lørdag 18. september. Vi gratulerer våre konfirmanter og ønsker de alt godt for framtida!

STØRST AV ALT TROSOPPLÆRING I DEN NORSKE KIRKE

Nå kan vi samles igjen!

Kirkene åpner for trosopplæring i Halden

Etter mange, lange måneder uten mulighet til å samle barnefamilier i kirkene våre, har det vært utrolig godt for oss i Trosopplæringen å få invitere til – og møte – barna igjen!

Flere deltok på Småtrolla. Bak bordet ser vi (f.v.) menighetspedagog Janne Tove Solerød Brække og menighetspedagog Iselin Andersen Gjølstøl. Foto: Kjell Halvard Flø.

ISELIN ANDERSEN GJØSTØL TEKST

Lørdag 21. august ble skolestarterne invitert til Tistedal. Skolestarterne fikk sin 6-årsbok og hadde bokstavjakt rundt på kirkegården og inne i kirken. Inne i kapellet kunne de fargelegge og gjøre oppgaver i arbeidsheftet som hører til Min Kirkebok 6. Utenfor ble det grillet pølser. Det var en nydelig solskinnsdag og vi kjente hvor godt det var å kunne samles igjen.

Våre tre grupper for de minste barna er også i gang: Småtrolla i Berg, Barneklubben på Idd og Familiesangen i Asak, samt korene for større barn: Halden barnekor og Halden ungdomskor med ukentlige øvelser i Immanuel's kirke.

Småtrolla i Berg startet høsten med utesamling i hagen til Kirkestua. Også denne dagen skinte sola og gjorde det mulig å ha en fin stund ute på tørr plen. Samlingene er tilpasset barnehagebarn 1–5 år. Vi synger barnesanger og gjør bevegelser, har fortellerstund med en bibelhistorie, leker og blir kjent med hverandre og avslutter

med å spise kveldsmat sammen. Fantastiske damer i Berg menighet deler på kjøkkentjenesten og gjør det mulig for oss å kunne spise dette måltidet sammen.

I år deles bøker til 1-, 2- og 3-åringene ut på disse

samlingene i Berg, Idd og Asak. Utover høsten vil 4-åringene få invitasjon i posten til gudstjenester med utdeling av 4-årsboken. I år har vi påmeldings-skjema på nettsiden vår: halden.kirken.no.

Fredag 19. november gleder vi oss til nok en forestilling med Kirkerottene i Immanuel's kirke!

En riktig god høst ønskes alle småbarnsfamilier! Håper vi ses – enten her eller der!

HØSTENS DATOER FOR 4-ÅRSBOKA:

Idd: Lørdag 25. sep. kl 11.00.
Asak: Søndag 26. sep. kl 11.00.
Prestebakke: Søndag 17. okt. kl 17.00.
Berg: Søndag 24. okt. kl 11.00
Immanuel: Søndag 24. okt. kl 11.00.
Rokke: Søndag 21. nov. kl 11.00.
Tistedal: Søndag 28. nov. kl. 11.00

Gudstjenesteoversikt*

* Vennligst vær oppmerksom på at endringer vil kunne forekomme grunnet den usikre smittesituasjonen. Hold deg oppdatert i Halden Arbeiderblad og på våre hjemmesider (kirken.halden.no).

Lørdag 25. september
BERG KIRKE KL 11.00 OG 13.00
Konfirmasjonsgudstjenester ved sogneprest Kristin Bakkevig og men. ped. Johannes Wilberg Halvorsen. Arild Elnes spiller saksofon.
IDD KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste med utdeling av 4-årsbok ved sogneprest Reidar Finsådal og diakon Hilde Finsådal.

Søndag 26. september
18. søndag i treenighetstiden
IMMANUELS KIRKE KL. 11.00
Gudstjeneste ved sogneprest Jan Boye Lystad.
IDD KIRKE KL 11.00
Høsttakkegudstjeneste med avskjed for Reidar Finsådal. Prost Espen Feilberg Jacobsen deltar.
BERG KIRKE KL 11.00 OG 13.00
Konfirmasjonsgudstjenester ved sogneprest Kristin Bakkevig og men. ped. Johannes Wilberg Halvorsen. Arild Elnes spiller saksofon.
ASAK KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste med utdeling av 4-årsbok ved sogneprest Kjell Halvard Flø.

Tirsdag 28. september
ASAK KIRKE KL 18.00
«Møtested kirken» ved sogneprest Reidar Finsådal og avskjedsgudstjeneste for diakon Hilde Finsådal. Gledessprederne synger.

Søndag 3. oktober
19. søndag i treenighetstiden
TISTEDAL KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste ved sogneprest Sigvald L. Steilbu.
ROKKE KIRKE KL 11.00
Høsttakkegudstjeneste med 50-årskonfirmanter ved sogneprest Berit Øksnes.
SØNDRE ENNINGDALEN KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste ved prest Lino Lubiana.

Søndag 10. oktober
20. søndag i treenighetstiden
BERG KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste ved sogneprest Berit Øksnes.
IMMANUELS KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon ved sogneprest Jan Boye Lystad.
IDD KIRKE KL 11.00
Innsettelsesgudstjeneste for sogneprest Sigvald L. Steilbu og diakon Anne-Kirsti Syverstad Ulseth. Prost Espen Feilberg Jacobsen deltar.

ASAK KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste med 50-årskonfirmanter v/sogneprest Kjell Halvard Flø.

Søndag 17. oktober
21. søndag i treenighetstiden
IMMANUELS KIRKE KL 11.00
Jazzgudstjeneste med besøk av prost Espen Feilberg Jacobsen. Margrethe Gaulin Simensen med band synger.
ROKKE KIRKE KL 11:00
Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon ved sogneprest Berit Øksnes.
ASAK KIRKE KL 11:00
Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon ved sogneprest Sigvald L. Seilbu.
BERG KIRKE KL 11:00
Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon ved sogneprest Kristin Bakkevig og men. ped. Johannes Wilberg Halvorsen.
PRESTEBAKKE KRK KL 17.00
Gudstjeneste med utdeling av 4-årsbok ved sogneprest Sigvald L. Steilbu og men. ped. Iselin Andersen Gjølstøl.
PRESTEBAKKE KRK KL 18:00
Gudstjeneste med 50-årskonfirmanter ved sogneprest Sigvald L. Steilbu.

Søndag 24. oktober
22. søndag i treenighetstiden
BERG KIRKE KL 11.00
Høsttakkegudstjeneste ved sogneprest Kristin Bakkevig. Utdeling av 4-årsbok. Bygdekvinnelaget deltar.
IMMANUELS KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste med utdeling av 4-årsbok v/sogneprest Jan Boye Lystad og men. ped. Iselin Andersen Gjølstøl. Halden barnekor synger.
IDD KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon ved sogneprest Sigvald L. Steilbu.
TISTEDAL KIRKE KL 18.00
Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon ved sogneprest Sigvald L. Steilbu.

Søndag 31. oktober
Bots- og bønnedag
ASAK KIRKE KL 11.00
Avskjedsgudstjeneste for sogneprest Kjell Halvard Flø. Prost Espen Feilberg Jacobsen deltar.
IMMANUELS KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste v/sogneprest Berit Øksnes. Bjørnar Spydevold synger.

Lørdag 6. november
Allehelgensaften
ROKKE KIRKE KL 18.00
Minnekonsert v/organist Jan Erik Norheim og saksofonist Arild Elnes. Sogneprest Berit Øksnes holder andakt. Dikt ved Lisbeth Bjerke.

Søndag 7. november
Allehelgensdag
SØNDRE ENNINGDALEN KIRKE KL 11.00
Allehelgensgudstjeneste ved prest Lino Lubiana. Vi minnes de som er døde det siste året.
BERG KIRKE KL 11.00
Allehelgensgudstjeneste ved sogneprest Kristin Bakkevig. Vi minnes de som er døde det siste året.
ASAK KIRKE KL 11.00
Allehelgensgudstjeneste ved sogneprest Sigvald L. Steilbu. Vi minnes de som er døde det siste året.
IMMANUELS KIRKE KL 11.00
Minnegudstjeneste ved sogneprest Jan Boye Lystad. Pål Esben Gustavsen spiller trompet. Vi minnes de som er døde det siste året.
TISTEDAL KIRKE KL 18.00
Allehelgensgudstjeneste ved prest Lino Lubiana. Vi minnes de som er døde det siste året.

IDD KIRKE KL. 18.00
Allehelgensgudstjeneste ved sogneprest Sigvald L. Steilbu. Vi minnes de som er døde det siste året.

Søndag 14. november
25. søndag i treenighetstiden
BERG KIRKE KL 11.00
Jazzgudstjeneste ved sogneprest Kristin Bakkevig. Halden storband og solist Margrethe Gaulin Simensen deltar.
IMMANUELS KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste ved sogneprest Jan Boye Lystad. Orgelelev Alexander spiller.
ASAK KIRKE KL 11.00
Gudstjeneste ved sogneprest Sigvald L. Steilbu.

Søndag 21. november
Domssøndag/Kristi kongedag
ROKKE KIRKE KL. 11:00
Gudstjeneste med utdeling av 4-årsbok ved sogneprest Berit Øksnes og men. ped Iselin Andersen Gjølstøl.
IDD KIRKE KL. 11:00
Gudstjeneste ved prest Lino Lubiana.
BERG KIRKE KL. 11:00
Gudstjeneste ved prost Espen Feilberg Jacobsen.

Slekters gang

DØPTE
Asak kirke:
Einar Iversen
Henrik Hjelm Thoreløyken
Astrid Strand Torgalsbøen
Amalie Svalsrød-Endresen
Elodie Hoel Bamba
Viljar Severin Jensen
Lenton
Samuel Dammerud
Hårelund
Oliver Rustad Bøe
Lukas Ølseng Bjørklund
Edvin Linder Grina
Saksæther
Adrian Christiansen
Lettenstrøm
Viktoria Louise Bjordal
Linnea Sofie Olsen
Dina Helene Brauns Jensen
Ella Sofie Olsen
Aksel Melby Mellemsæther
Vetle Marinius Larsen
Elinor Skammelsrud
Isak Bjerkeli
Elias Nilsen-Moe
Even Sire-Olaussen
Lukas Skammelsrud
Anniken Elisabeth Ekeli
Sofie Bjerkman
Kristian Larsen Tjøstolvsen
Nikoline Larsen Tjøstolvsen
Trygve Haugeby

Idd kirke:
Sebastian Furuvarp
Hedda Lintho-Søndenå
Kai Dønnig Fjeldet
Ellie Byfyglien
Chrisander Stensrød Nilsen
Iris Gerxhaliu Skøre
Thea Grading-Johansen
Alma Gerxhaliu Skøre
Maja Evelyn Kämpe Sæther
Ylva Prang-Unneberg

Oscar Lebak Karlsen
Tomine Havnes-Løken
Liam Hansen
Andrea Nathalie Arnesen
Tingelholm
Julian Winter Løkkeberg
Frida Volagård
Nora Kristin Angell
Selma Emeline Halvorsen
Isabella Heltorp Gustavsen
Asta Mathilde Gaupen
Forsstrøm
Lars-Fredrik Holt
Annie Nyløvd
Andrea Grettland
Wilma Louise Gjerlaug

Berg kirke:
Olivia Støtzer
Noah Nomell
Eskil Alexander Svahn-Gjerseng
Ida Josefine Renberg
Sanne Kløkstad Faraasen
Amalie Nilsen Larsen
Edvard Møllefeldt-Killengrød
Mille Moth Myhren
Saga Zachariassen-Paulsson
Johannes Brattested
Spernes
Fillip Borgen
Oline Moth Letting
Noomi Filippa Paulsson
Solveig Wold Sirland
Hailey Norheim Strøm
William Norheim Strøm
Sigurd Sæter Svendgård
Kaja Fredheim
Matheo Hovslien Herwig
Arne Nikolai Veierød-Nilsen

Rokke kirke:
Maya Engh Larsen
Hailey Sofie Larsen

Prestebakke kirke:
Kasper Kynningsrud-Snopestad
Caspian Hiva Høaie-Sheriati
Tinda Aulie

Immanuels kirke:
Lykke Aurora Brunborg
Gitlevaag
Lise Myhre-Nielsen
Nathalie Amina Jørgensen
Kindblad
Phillip Milan Jørgensen
Kindblad
Olav Bjørk
Mats Heming Julner
Aurora Henriksen
Gustav Falch-Pedersen
Peder Olai Fredriksen
Berger
Kornelia Svarød Eriksen

Tistedal kirke:
Styrmir Ramsey-Philipsson
Varg-Odin Eriksen
Jan Ruben Magbujos
Jacobsen
Linh Irene Jacobsen
Jens Skårnes
Hammershaug
Tommy Nicolai Johansen
Larsson

EKTEVIEDE
Asak kirke:
Mia Ølseng
og Vetle Bjørklund
Angelika Kolstad Knigge og
Sindre Sørbrøden Breda
Terese Løken og Sigve
William Iversen
Silje Caroline Ravneng
og Kevin Andre Hagen
Ulrikke Bøe-Nilsen og
Christopher Bøe Nilsen

Berg kirke:
Ida Sæthre Nordahl
og Ole Martin Petersen
Camilla Knigge
og Thomas Hermansen
Ingvild Vastveit Øvermo
og Mikael Heyn

Idd kirke:
Sandra Malene Muntean
og Jon Peder Nævra
Ottersen
Vilde Marie Nygaard
Langbråthen og
Kenneth Bjørn
Skammelsrud
Jeanette Lokøen
og Raymond Rønning
Anne Kristine Gaupen Berg
og Henrik Johanssen
Forsstrøm

Immanuels kirke:
Christine Østby og Robert
Berge Ekrem
Randi Bukholm og
Johannes Ystad
Tiril Nordeide Vik og Jo
Morgan Hartvin

Prestebakke kirke:
Karoline Gulvik Berg og
Lars Petter Stø

Andre steder og utendørs:
Thea Sofie Espedal og Rudi
Elders
Margrethe Movik Lo
og Jan Roger Holdhus
Liv Silje Dalen og Ben
Kristian Johansen

DØDE
Det gjøres oppmerksom på at det for tiden er mange urner som ikke har blitt satt ned i jorden. Listen vil derfor inneholde navn på avdøde som enda ikke har nådd kirkegården.

Os kirkegård:
Odd Jensen
Jan Tore Lettenstrøm
Kari Palmgren
Morten Øivind Tveter
Greta Sofie Hakelund
Artur Ragnvald Fritiof
Goddman
Ottar Rolf Hansen
Marit Sætre
Erik Selmer-Olsen
Hanne Marie Saksegård
Ann-Kristin Sæther
Mona Buckholm
Edvin Henrik Johnsen
Ulf Thoresen
Thorkil Aschehoug
Jan-Sverre Gulbrandsen
Hans Georg Olsen
Inger Anette Næss
Dagrun Alice Johnsen
Reidun May Hansen
Bjørn Ole Lundquist
Gunvor Skotnes
Ingar Lauritz Lauritzen
Gerd Karoline Lundquist
Karin Sem
Astrid Therese Grønland
Bjørn Øyvind Strand
Solberg

Tom Normann Larsen
Bjørn Kristiansen
Solveig Hoff Jensen
Roy-Hugo Arntzen
Sverre Villy Sæther
Turid Scharning
Halvard Berger
Odd Marenius Nilsen
Turid Alette Teg
Sandebakken
Tor Vidar Simensen
Tom Steinar Nilsen
Ann Christin Jacobsen
Gunn Margrethe Pettersen
Trygve Konrad Kristiansen
Iren Marie Sundling
Kjell Oddvar Pettersen
Kim-Robin Hansen
Morten Lund
Brita Elisabeth Ryen
Per Olav Aarsvold
Holger William André
Samuelsson

Idd kirkegård:
Jorunn Birgit Løkkeberg
Kirsten Benny Gjessing
Leif Brattested
Kirsten Asora Andersen
Åse Synnøve Andersen
Eva Hübner Kristiansen
Geir Sten Eldnes
Rohnnny Sjøstrøm
Tore Kjell Udberg
Kjell Lars Erik Bergstrøm
Kjell Odd Andersen
Ingrid Edquist

Berg kirkegård:
Gerd Reidun Helmuth
Roy Bye
Eli Gullava Heen
Jan Erik Gulbrandsen
Audun Vastveit
Thorbjørn Haarbye
Karoline Ludvigsen
Arne-Håkon Eriksen

Kjell Jostein Vik
Else Margrethe Pedersen
Marie Laura Augusta
Josepha Van Nes
Liv Furuheim

Prestebakke kirkegård:
Else Marie Engebretsen
Bjørn Arnold Brynildsen
Bjørn Willy Buer
Grethe Øsrønningen
Kari Raknerud
Knut Brække
Ulf Øystein Stensrød
Borgny Olsen

Asak kirkegård:
Björg Elverhøi
Einar Simon Haakenby
Heidi Andersen
Knut Asbjørn Brattås
Torbjørn Helge Mindeberg
Julie Marie Gulbrandsen-Hauger
Reidun Margareth
Svenkerud
Björg Vera Håkenby
Dag Bechholm
Inger Jorun Johansen
Margot Irene Arnesen
Emil André Paulsen
Skammelsrud
Rolf Henry Moen
Tor Norman Bruun
Per Anders Alvem

Rokke kirkegård:
Tore Jonny Ødegård
Olav Olsen

Tistedal kirkegård:
Sigmund Hansen
Arne Johan Kristiansen

Den norske kirke i Halden

Os Allé 13, 1777 Halden

Kontor for kirkevergen, alle menighetene og kirkene i Halden.

Ekspedisjonstid 10.00–14.00

tirsdag–fredag (mandag stengt)

Telefon 69 17 95 30

Kirkevergens kontor:

fellesraadet@kirkenshus.halden.no

Konstituert kirkeverge

Marianne Grinnbo 69 17 95 41

Administrasjonskonsulent

Liv Inger Haga 69 17 95 40

Informasjonsmedarbeider

Kerstin Brandt 69 17 95 43

Seniorrådgiver

Jan-Ivar Andreassen 69 17 95 45

Menighetskontoret:

halden@kirkenshus.halden.no

Daglig leder

Martin Myhre-Nielsen

69 17 95 65

Menighetsfullmektig

Albert Andersen Gjæstøl

69 17 95 53

Kirkelig undervisning/ trosopplæring:

Menighetspedagog

Iselin Andersen Gjæstøl

415 80 269

Menighetspedagog

Johannes W. Halvorsen

941 71 465

Menighetspedagog

Janne Tove Solerød Brække

951 00 571

Diakoner:

Anne-Kirsti Syverstad Ulseth

95 10 62 57

Marit Brenne 404 49 500

Kirketjenere:

Driftsleder Knut Skram

91 39 39 21

Anne Sætre

Ole Johannes Solberg

Tor Ingar Nilsen

Bruno Andre Eriksen

Kantorer/organister:

Maria H. Johansen

Marie Håkonsen

Jan Erik Norheim

Marte-Kari N. Melkerud

Knut Ronald Haugen

Pål-Espen Haugen

Asak kirke:

Sogneprest Kjell Halvard Flø

917 06 068

Berg kirke:

Sogneprest Kristin K. Bakkevig

482 69 054

Enningdalen/Prestebakke kirke:

Sogneprest Sigvald L. Steilbu

901 32 327

Idd kirke:

Sogneprest Sigvald L. Steilbu

901 32 327

Immanuels kirke:

Sogneprest Jan B. Lystad

91 83 77 27

Rokke kirke:

Sogneprest Berit Øksnes

480 82 622

Tistedal kirke:

Sogneprest Kjell Halvard Flø

917 06 068

Kapellan i Asak, Enningdalen, Idd

og Tistedal menigheter:

Vakant

Dette har betydd noe for meg

Frode Bilsbak, Prestebakke

Ingen er så trygg i fare

På mitt barnerom under oppveksten hang det et bilde av to barn som lekte ved en klippe. Bak dem stod en engel og passet på, for at det ikke skulle skje en ulykke. Bildet skapte en forestilling i meg om at jeg alltid var beskyttet av usynlige hjelpere.

I ungdomsårene opplevde jeg problemer som på mange måter overrasket meg. Var jeg ikke beskyttet av en allmektig Gud, når jeg trodde på Jesus og ville vandre på de stiene som han ledet meg inn på?

Det ble en troskrise, og midt i dette fikk jeg et brev fra en dame jeg kjente i London. Hun visste

ikke noe om min situasjon, men var en varm kristen, og hadde fått det i sine tanker at jeg hadde det vanskelig. Hun ba meg oppsøke en sjelesørger før jeg valgte å forlate min kristne tro. Brevet snudde på hele situasjonen og etter sjelesorg fikk jeg bøye kne på nytt for Jesus og fortsette på troens vei.

Mange år etterpå opplevde jeg å få det jeg hadde etterlyst i ungdommen, konkret himmelsk beskyttelse da gjennom to nesten ulykker på landeveien. Det var i en krevende og slitsom tid i mitt voksne liv at jeg rett og slett sovnet ved rattet. Den ene

gangen ringte mobiltelefonen og vekket meg opp like før det enten hadde gått i fjellvegen eller femti meter ned i sjøen. To år etterpå kjørte jeg over Hardangervidda på nattetid og presset meg hardt for å nå en ferge. En time før fergeleiet måtte jeg innse at jeg ikke ville rekke nattfergen. Da glapp det igjen på en flat strekning. På vei i god fart mot veifenderet ble jeg vekket opp av et stort rundt hvitt lys i veikanten. Jeg vrent rattet i motsatt retning og ropte: «Takk Jesus»!

Episodene ligger snart 15 år tilbake i tid, og jeg har holdt meg

våken under bilkjøring i årene etterpå!

Betyr mine erfaringer at Han som jeg tror på også er min vokter, slik vi kan finne det beskrevet i flere av de bibelske salmene? I Salme 23 kan vi leste om livet og erfaringene til salmisten både i «dødsskygges dal» og gjennom «bare godhet». Det tolker jeg i moden alder slik at vi som troende kan komme ut både for ulykker og skader i livet, og gjennom alt har vår vokter lovet å være med oss.

Ordet er ditt

Bjørn Andersen

Helliget vorde ditt navn

Å kunne mer enn sitt Fadervår var et munnhell før i tiden. Det skrev seg nok tilbake til den tid da et hjemms boksamling stort sett bestod av bibel, katekismus og en huspostill.

Helt opp til min tid var konfirmasjonsforberedelsen vesentlig pugging av salmevers og trosartikler. Å kunne sitt Fadervår var en selvfølge.

Årene gikk, og som bokhandler fikk det religiøse fundament gang på gang en liten knekk. Min oppgave var å rådgi, men den tjenesten opphørte foran reolen merket Religion. Der stod det bøker utgitt av Lutherstiftelsen, Filadelfiaforlaget og St. Olavs forlag, for å nevne noen. Her var det grenser som kundene ikke krysset. Statskirkens medlemmer kjøpte ikke bøker utgitt av pinsebevegelsen, og få nærmet seg det katolske. Noen

søkte Hallesby, andre biskop Schjelderup.

Dette var tiden da Ingrid Bjerkås var ordinert, men før Koranen fikk sin plass ved siden av Bibelen. Og det skulle gå enda mange år frem til den desemberkvelden i bokhandelen da biskop Gunnar Stålsett var invitert for å fortelle om julens budskap. Alle stoler var besatt, og det lå julestemning og andakt i luften. Mange tilhørere fikk påfyll til sin barnetro. Men ett var påtagelig: Det var ikke én representant fra de kappe- og kraglekledde i den lokale avdeling av Den norske kirke tilstede.

I dette virvar av bevegelser og meninger stod Fadervår stadig støtt i mitt religiøse landskap, slik søylene ruver på Akropolis.

Helt frem til det ble nedsatt et utvalg for å se på denne

bønnens form. Resultatet kjenner vi, og i dag er enda en versjon i bruk. Bønnen slik jeg kjente den ble lagt om til tidens uttrykk og ribbet for skjønnhet, poesi og annerledeshet. Den vakre konjunktiven i Komme ditt rike, skje din vilje ble avløst av små beskjeder lik dem vi skriver på gule Post It-lapper på kjøleskapdøren: La hunden få vann før du går! Komme ditt rike ble erstattet med et la ditt rike komme, og først og fremst, det opphøyde ønsket Helliget vorde ditt navn forsvant og ble erstattet av en nøktern beskjed: la ditt navn holdes hellig.

Fransklæreren min konverterte til katolisismen som et resultat av dadaismens meningsløshet, og jeg vurderte ved et av ungdommens mange veiskiller å gjøre det samme. Slik ble det ikke.

Men lik turistene i Roma som kaster en mynt over skulderen og ned i Fontana di Trevi, går jeg alltid inn i en mørk landsbykirke i Provence og sanser lukten, helgenfigurene, stillheten og blafrende voks-lys. Jeg spanderer en euro på Vatikanet – og tenner et lite telys foran Ste. Thérèse med et ønske om å komme tilbake nok en gang.

I min fars hus er det mange rom, ble det fortalt. Så håper jeg det også er et for en liten gutt fra den gang på Gutteskolen da frøken Fredriksen kom inn i klassen før jul med glanspapir, lim og en enkel gullstjerne til hver av oss til å lage et krybbebilde av. En vandrer i livet med barnetroen, speiderloven og Egners Kardemommelov som ballast – samt et Fadervår slik det var den gang vi sa Helliget vorde ditt navn.

GRIMSRUD
- maskinentreprenør -

INDUSTRIOMRÅDER • BOLIGFELT • VA-ANLEGG • BYGG
UTOMHUSANLEGG • SAMFERDSEL • SPESIELLE ANLEGGSSARBEIDER

Tlf 69 21 64 20
www.leifgrimsrud.no

Bakkens Auto A/S
AUTORISERT VERKSTED
Periodisk kjøretøykontroll
Service, oppretting, lakkering
Tlf. 69 19 61 80
Fax 69 19 61 09
Kleppervn. 1793 Tistedal

HALDEN TAXI
TLF. 69 21 32 00

Gerda Holm's Eff. AS
Bandagisten Hilde Fosdahl
Storgt. 10
ved Berg Sparebank
Tlf. 69 18 12 88
GODKJENT LEVERANDØR
AV HELSE- OG SYKEARTIKLER

Comfort
Rørleggeren i nærheten
F. JØRGENSEN A/S
Tlf 69 17 86 14
www.f-jorgensen.no

Kringla Konditori
Granveien 2,
1792 Tistedal
Tlf 69 19 14 63

Wave
BÅT-HOLM AS
Vi satser
på service

GP
.no

KIWI
minipris
BRØDLØS
Tlf 69 17 20 37

ELEKTRIKER
Tjenesten
Vi leverer alt fra stikkontakter
til store prosjekter som skoler,
borettslag og nybygg.
Tlf 69 17 71 00
www.elektrikertjenesten.no
EL-PROFFEN

LINDHAUGEN
MASKINENTREPRENØR
& ANLEGGSGARTNERFIRMA
Løkkevikveien 3, 1747 Skjoberg
Tlf 69 18 76 00
www.lindhaugen.no
Din samarbeidspartner
på grunnarbeider og grøntanlegg